

OMA SUKUNI

Suomalaista koulua ei venäläislapsi voinut takavuosien Tampereella käydä. Mentiin siis ruotsalaiseen. Silti tuli matkoilla selkään, tamperelainen Boris Verikov muistelee.

Punakaartilaisilla piileskellyt perhe tunsu Mannerheimin. Ei ihme, että olo tuntui ristiriitaiseltakin joskus.

Yhden perheen vaiheet ovat lähellä koko Suomen historiaa.

Aidinisan sukujuuret juontavat Moskovaan. Muistitieto kertoo, että he asuivat Tsingis-kaanin pojanpojan Batu-kaanin ajoista lähtien Moskovan lähellä ruhtinas Galitsinin maatilalla maaorjina. Pietari Suuren aikoihin heidät yhdentoista muun perheen kanssa pakko-siirrettiin Karjalan kannakselle Kyyrölän kylään (Selo Krasnaje) Muolaan järven rannalle.

Muistan aina, kun kasvatusisäni, äidinisa Feodor, uhosi: "Olen moskoviitti, nyljen sinut elävältä." Nämä sanat olivat tietenkin symbolisia, ikävä kyllä kaikuja ajoilta, jolloin ne olivat täyttää totta. Keski-Aasiassa ja Afganistanissa tällaista on tehty aina meidän päiviimme asti.

Feodor Verikovin isoisän perhe syntyi maaorjana, mutta hänen isänsä Ignati oli jo vapaa ja sai muuttaa Viipuriin peltikaton kattajaksi kohoten myöhemmin "kympiksi".

Kun kotona Vatialassa kuuntelin Feodorin kertomuksia, ne tuntuivat samanlaisilta kuin se, mitä hän kertoi Raamatusta juutalaisten vaelluksista Egyptistä Siinain niemimaan kautta luvattuun maahan Mooseksen johdolla. On totta, että meidän vaelluksemme Venäjältä Karjalan kannakselle ja sieltä edelleen Viipuriin, Haminan ja Käkisalmen kautta Tampereelle, on samanlaista

vaellusta, mitä ihmiset tässä ajassa nyt tekevät, historia humisee taustalla.

Meilläkin Pieteri Suuri, Aleksanteri I sekä muut tsaarit ovat taustalla, myöhemmin Suomen itsenäistyminen on tietenkin vaikuttanut meidän Suomen venäläisten kohtaloon ratkaisevasti. Meillä kotona Kangasalan asemalla, myöhemmin Vatialan Prantsunmäessä, pappa ja mamma määräsivät tahdin. Kutsun Feodoria ja Mariaa näin niinkuin me kaikki heitä kutsuimme.

Pappa Feodor on meidän sukumme merkittävin henkilö ja siitä johtuen Verikovien tarina on paljolti hänen persoonansa varassa. Viipurissa syntyneenä hän paljon puhui juuri tästä kaupungista sekä mainitsi aina, että hänet pitää haudata Viipuriin, mutta historiallisista syistä johtuen, kun hän 1948 kuoli, hänet haudattiin hänen pyynnöstään Haminaan, Vehkalahden venäläiseen hautausmaahan. Hamina oli kaupunki, jossa hän 29-vuotiaana 1900 tapasi nuorikkonsa, meidän Maria-mamman, joka silloin oli 15-vuotias. Siitä johtuen hän kertoi paljon tästä ajasta ja Haminasta, sen ympyräkaduista ja venäläisestä kirkosta, jonka ympärillä hänen elämänsä pyöri.

Mamma Maria o.s. Tsadajev oli kolmesta sisaresta ja kahdesta veljestä nuorin. Hänen isoisänsä Laffert oli tullut Varsovasta Haminan kaupunkiin kapellimestariksi kadettikouluun. Haminan kaupunki, niinkuin koko Suomikin kuului Venäjälle ja näinollen hän otti itselleen venäläisen suku- ja etunimen. Hän antoi myös kastaa itsensä ortodoksisen uskon ja niinkuin tapa oli, muutui venäläiseksi. Näillä suku- ja etunimien vaihdoksilla oli suuri merkitys viime vuosisadan lopulla ja tämän vuosisadan alussa, silloin vain siihen suuntaan, että näitä venäläisiä ja

*Viipurissa 1899 on ikuistettu vas.
Lidia, isä Ignati, Feodor 29-vuotiaana
ja äiti Maria*

ruotsalaisia nimiä suomennettiin.

Mamman isä **Arsenij Petrovits** oli yhtiökumppanina yhden suomalaisen ja yhden venäläisen **Aladinin** kanssa. Heillä oli yhteinen yritys, viinatehdas, joka siihen aikaan oli luvallista. Myöhemmin mamman isä joutui luopumaan osuudestaan erimielisyyksien johdosta. Sensijaan Aladin menestyi hyvin ja tämä nimi on vieläkin tunnettu Haminassa.

Myöhemmin mamman isä Arsenij elätti perhettään savustamalla kaloja. Hän oli myös hyvä kitaran soittaja, sanoittaja ja säveltäjä. Muistan vieläkin yhden laulun, jota mamma minulle lauloi, sen laulun oli tehnyt hänen isänsä.

Sotaväkeä Kalevankankaalla

Vuonna 1913 pappa Feodor muutti perheineen Tampereelle, Otavalankatu 6:een. Tampereella oli siihen aikaan suhteellisen paljon venäläisiä, kauppiaita, upseereja, papistoa ja myös työläisiä, mm. katujen kattajina toimivia työporu-

koita, joita suomalaiset kutsuivat "katuryssiksi". Lisäksi oman sävynsä antoi täällä ollut sotaväki, viimeksi Kolpin rykmentti.

Sotaväki oli majoittunut Kalevankankaan kupeeseen, jolla paikalla on nyt asuinrakennukset, joita kutsutaan Kiinanmuuriksi. Muistan tämän kasarmialueen ja suuren harjoituskentän, kun sodan jälkeen Kovasen ja Viitasen busseilla kuljin päivittäin ruotsalaisesta koulusta Vatialan Prantsunmäkeen. Myöhemmin sinne aivan kuin jatkoksi ilmestyivät Kalevan pikatalot, jotka nekin ovat kasarmimaisia.

Vuonna 1913 Tampereen kuvaan vaikutti tietenkin edelleen **von Nottbeckien** Finlayson, samoin von Frenckellin tehtaات. Keskustorin ja Laukontorin idylli oli ainutlaatuinen, josta mamma Maria minulle usein kertoi, kun kävimme hänen kanssaan vanhassa, ns. kylmässä hallissa ja vielä nykyäänkin käytössä olevassa hallissa. Kerrottakoon tässä yksi esimerkki senaikaisten tamperelaisten

suhtautumisesta meihin venäläisiin ja jonka mamma minulle kertoi:

"Tammerkosken vanhalla sillalla 1914 oli eräs humalainen mies rähjännyt meidän papalle ryssitellen, "in vino veritas" voi sanoa. Seuraavana aamuna klo 9 soitti silloinen poliisipäällikkö **Oppman** ovikelloamme Otavalankadulla ja pyysi anteeksi edellispäiväistä välikohtausta sillalla. Meidän väkemme ei ollut asiasta valittanut, mutta sana oli kulkenut".

Tästä meillä kotona usein puhuttiin, kun muisteltiin vanhoja hyviä aikoja. Niihin kuuluivat myös tanssiaisat ja juhlat, jotka siihen aikaan olivat tavanomaisia Suomessa venäläisten ja muidenkin keskuudessa ja joihin osallistuivat papisto, opettajat, kauppiaat, uniformupukuiset kenraalit ja muut upseerit aina kenraalikuvernööriä myöten. Mainittakoon, että jopa marsalkka **Mannerheim** kuului perhetuttuihin.

Silloin ei perheemme vielä tiennyt, mitä tuleman piti, vaikka jo tiedettiin,kin terroristi **Schaumanin** murhateko. Ohimennen sanoen sekä Schauman että **Bobrikov** olivat venäläistä sukua. Murhatekoja, joita siihen aikaan tekivät nihilistit, pidettiin mitä suurimpana rikoksena, eikä tätäkään tekoa meillä kotona koskaan muunlaisena ymmärretty.

Suurta idylliä

Kaiken kaikkiaan meidän elämä Tampereella ennen vallankumousta oli suurta idylliä. Elämä pyöri venäläisen kirkon, venäläisen koulun ja lastentarhan tienoilla. Perheen elämä kukoisti, kaikki oli hyvin ja tamperelaiset olivat nöyriä sekä kohteliaita. Venäjän vallankumous ei heti vaikuttanut syrjäiseen Tampereeseen. Meidän perheessä ei voitu uskoa niihin suuriin muutoksiin, jotka olivat jo ovelia.

Meidän perhe oli puhtaasti venäläinen myös silloin, kun minä 1936 siihen perheeseen synnyin. Pappa Feodorille ja mamma Marialle syntyi 11 lasta. Vanhemmat lapset **Faina**, **Serafim**, **Vera**, **Tatjana** ja **Jakob** syntyivät Haminassa. **Taisia**, **Andreij** ja **Sergeij** Kitelässä, Suolahdella ja Käkisalmella, siis Karjalassa eli Neuvostoliitolle 1939-1940 luovutetulla alueella. **Nadja** ja **Arkadij** Tampereella sekä **Antonij** Hangossa. Perheemme eli koko ajan suomalaisten joukossa. Kansat ja kulttuurit voivat omaksua paljon toisiltaan, siitä ovat hyvänä esimerkkinä sellaiset asiat ja niiden sanat, jotka ikäänkuin kiteyttävät historiaa.

Hylkimisreaktio

Suomen itsenäistyttyä tsaarin Venäjästä tuli esiin hylkimisreaktio, joka on tuttu elimensiiirroissa. Tällaisen hylkimisreaktion kohteeksi me täällä olevat venäläiset jouduimme. Tampereella pappa Feodorilla oli tapana käydä istumassa Aleksanterin kirkon puistossa suihkulähteellä. Syksyllä 1918 pappa joutui sananmukaisesti sylkykupin osaan, kun silloisen Reaalilyseon oppilaat piirittivät hänet samaisessa puistossa ja ja osoittivat mieltään ja sylkivät kaavun märkeksi. Heitä ilmeisesti ärsytti hänen venäläinen papinkaapunsa. Kun hän tuli kotiin, niin mamma huudahti, että mitä sinulle on tapahtunut, Fedja. Johon pappa vastasi, että Kristus kärsi vieläkin enemmän. Tästä tapauksesta alkoi meidän uusi osamme Suomessa, sylkykupin osa, Golgatan tie, jota kuljimme monia vuosikymmeniä.

Keväällä 1918 pappa oli Tampereella useampaan kertaan lähellä kuolemaansa, papinkaapu oli ilmeisesti majakkana, johon katseet kohdistuivat. Tampereen valtauksen aikaan meidän perhe sai suojapaikan torikauppiaalta, joka otti Verikovit etu-Viinikkaan. Torikauppias oli mukana punakaartilaisten puuhissa ainakin siltä osin, että hänen talossaan pidettiin kokouksia. En tiedä, ottiko kauppias meikäläiset hyvän hyvyttään, vaiko suojakseen, olihan kysymyksessä kuitenkin venäläisen kirkonpalvelijan perhe. Joka tapauksessa hän ei ollut puhunut vaimolleen asiasta mitään, koska emäntä oli alkanut päivittelemään, että "mitä sää tollaisen ryssän sakin tänne toit". Johon pappa oli lohdutellut seuraavin sanoin: "Tästä tulee, emäntä, vielä Jumalan siunaus Teille".

Jonkin viikon torikauppiaalla asuttuaan he palasivat kotiinsa Otavalankatu 6:een. Koti oli sillä välin ryöstetty. Ulkokaapit eteisessä oli pistimillä puhkottu, mutta onneksi se kaappi, jossa oli venäläiseltä sotaväeltä saadut kaksi korppusäkkiä, oli jäänyt huomaamatta. Näistä korpuista olikin elämä jonkin aikaa kiinni.

Tilanne oli pitkän aikaa hyvin epävarmaa. Kaikki, mitä oli saatu piilotettua, myytiin pois ja saadut rahat käytettiin ruokaan.

Yli 200 ammuttiin

Tampereen historiaa tunteva tietää, että yli 200 venäläistä, lähinnä venäläistä sotilasta ammuttiin Tampereen asemamakasiinia vasten. He lepäävät

Verikövin perhe vuonna 1918 keväällä.
 Vas. Jaakko, isä Feodor, Nadja, Serafim,
 Taisia, Faina, Andreij, äiti Maria,
 sylissä Arkadij ja Tatjana. Perhe asui
 Tampereen Otavalankatu 6:ssa.

Kalevankankaalla niillä paikoin, jossa
 nyt on punaisten hautamuistomerkki,
 ilman minkäänlaista muistomerkkiä.

Venäläisyys häivytettiin

Kirkot häväistiin, samoin hautausmaat,
 kaikki, mikä vähänkin viittasi venäläi-
 seen, pyrittiin häivyttämään ihmisten
 tietoisuudesta. Tämä asia onkin onnistu-

nut erittäin hyvin, sillä nykyinen
 nuoriso ei tiedä mitään Venäjän vallan
 ajoista. Tässä suhteessa suomalaiset
 olivat ja ovat täysiä barbaareja.

Kun tätä taustaa vasten peilaa meidän
 sukumme tarinaa, kaikki asettuu paikoil-
 leen.

Vuonna 1918 papalta lakkautettiin
 palkanmaksu puoleksitoista vuodeksi.
 Sitten kun sitä ruvettiin jälleen maksa-

maan, ehtona oli tukan ja parran leikkaaminen, samoin kiellettiin pappiskavun pito kadulla. Ortodoksiselle kirkolle määrättiin gregoriaaninen kalenteri, samoin määrättiin rukoukset Suomen tasavallan hallituksen ja sen päämiehen puolesta.

Hätä oli perheellä suuri ja elämä vaakalaudalla. Pappa ja mamma joutuivat tekemään äärimmäisiä ratkaisuja. Siihen aikaan Suomessa jylläsivät pimeät voimat, joiden aivoituksien mukaan kaikkien ulkomaalaisten on eletävä huonommin kuin suomalaisten. Pappa lähti neuvottelemaan ortodoksisen kirkon johdon kanssa Helsinkiin. Helsingin seurakunta antoi papalle tilapäisen toimen Hangon venäläisen kirkon palvelijana 1919 loppukestästä. Hangossa on tämä, kaunis, pieni, puinen kirkko edelleen toiminnassa. Juuri tässä kirkossa perheemme kaksikymmentäluvun alussa tutustui C.G. Mannerheimiin. Tampereella olimme paossa punakaartilaisen luona ja Hangossa seurustelimme Mannerheimin kanssa. Elämä on paradokseja täynnä.

Lastenkoteihin vuodeksi pariksi

Äärimmäinen hätä pakotti papan panemaan lapsensa eri lastenkoteihin. Serafim, Jakob ja Tatjana joutuivat Vallilan venäläiseen lastenkotiin. Nykyisin tämä rakennus on Helsingin ortodoksinen vanhainkoti. Minun äitini, Taisia, joutui suomalaiseen lastenkotiin myös Helsinkiin. Tätini Faina jäi mammaa auttamaan, kun kotiin jäi kolme pienintä lasta. Perheemme pelastus Hangossa oli USA:n punaisen ristin hätäapu, jota emigranteilte jaettiin. Me saimme tätä avustusta, vaikka emme pitäneet itseämme minään siirtolaisina, koska olimme asuneet täällä jo 1700-luvulta eli Pietari Suuren ajoista asti. Lapset pääsivät kotiin Hankoon lastenkodeista 1-2 vuoden päästä.

Omaisuden riisto, samoin kuin hirtittävä yhteiskunnallisen aseman pudotus vaikutti siihen, että meidän porukka joutui pikku hiljaa samaan tilaan kuin mikä mustalaisväestöllä on Suomessa ollut. Pappa ja mamma pystyivät kyllä säilyttämään ihmisarvonsa, mutta heidän lapsensa joutuivat sellaiseen prässäin, josta ehjänä ei voinut kukaan selvitä, siinä joukossa niin minä kuin serkkuni **Mirjam**, jotka kasvoimme tässä perheessä viimeisinä.

Perhe palasi 1931 Tampereelle. Sillä välin täällä oli paljon muuttunut, meidän kannaltamme huonompaan suuntaan. Muutto Tampereelle johtui siitä, että perheellä oli täällä ollut ihanat ajat. Varsinaista asettumista punaisten tai valkoisten kannalle ei meillä ollut, olimme aivan kuin sivustakatsojia. Perhe ikäänkuin joutui ajan pyörteeseen mukaan. Täällä meidät kuitenkin ohjattiin "punakylään" asumaan punaleskien ja orpojen pariin. Kaksi vuotta siellä asuttuaan mamma onnistui vuokraamaan talon Kuivajärven perheeltä aivan Kangasalan aseman läheltä. Siellä sitten asuttiin 1939 häätöön asti.

Monta kuukautta olimme ilman asuntoa. Asuimme mm. **Jaakko**-enon luona Näsiliinankatu 14:ssa ja kuka asui missäkin tilapäiskortteerissa pitkin kaupunkia. Vuonna 1941 keväällä muutimme Vatialan Prantsunmäkeen, jossa minäkin asuin naimisiinmenooni asti vuoteen 1955.

Feodor ja Maria Verikovin lapset alkoivat aikuistua pahimpaan lapualaisaikaan. Identiteettikriisi ei hetkeksiäkään hellittänyt ja paikkakunnan tai asuntojen vaihtaminen ei auttanut, pikemminkin vain kulutti voimia. Kotona me alituisen mietimme, minne muuttaa. Haminaanko vai Hämeenlinnaan vaiko ulkomaille.

Ruotsalaiskouluun vainoa pakoon

Kolmekymmentäluvulla oli hyvin vaikeata, kun Arkadij ja Antonij kävivät ruotsalaista koulua turvallisuussyistä. Suomalaista ei voinut käydä vainon ja ihmisarvon jatkuvan polkemisen vuoksi. Silti he kuitenkin joutuivat suomalaislasten päivittäisen hakkaamisen kohteeksi koulumatkalla.

Kaikennäköiset viranomaiset, niinkuin poliisitkin, pitivät tätä aivan luonnollisena asiana. Jos heille valitti asiasta, niin he naureskellen vitsiä vääntäen torjuivat avunpyynnöt.

Häpeällistä kohtelua

Tampereella oli 30-luvulla aika vähän venäläisiä. Siitä johtui, että naimakapat olivat venäläisten kesken mahdottomia. "Kunnon suomalaiset" kielsivät lapsiaan ja nuoriaan seurustelemasta meidän kanssamme. Osaksemme tulikin seurustelu epämääräisten ihmisten kanssa, jotka huvittelumielessä olivat

Konserttia muutaman vuoden takaa Finlaysonin palatsissa: vas. Arkadij, Esa, Nina, Boriksen tytär, Vladimir, Antonij, Boriksen vaimo Marjatta, Boris itse ja Liisa Ikävalko.

valmiita käyttämään meidän perheen kauniita tyttöä "patjanaan".

Toinen vaihtoehto oli täydellinen pidättäytyminen seksuaalielämästä. Helppoa ei ollut suvun pojillakaan, kaikki yhtä lukuunottamatta jäivät naimattomiksi.

Pappa Feodorin voimat vähenivät, samoin meidän ihmissuhteemme. Serafimeno oli kulkuri. Hän ylpeili sillä, että oli käynyt Räävelissä (Tallinna) perunalaiivalla, samoin käynnistään Ruotsin puolella Haaparannassa. Kerran kolmekymmentäluvulla hän pyrki Venäjäl-

le, mutta joutui kiinni raja-alueella, jossakin Lintulan luostarin paikkeilla. Poliisit olivat häntä putkassa kovasti hakanneet vaatien tunnustamaan yrityksen yliloikkauksesta, mutta Serafim ei ollut tunnustanut. Työtä oli vaikea saada, joka puolella ryssiteltiin ja entiset vaikutuskanavat olivat poikki. Serafimin selviytymiskanava oli 30-luvulla pyytely ja papan ystävien hyväksikäyttö. Kävipä hän pyytämässä Mannerheimiltäkin, mutta tämä ei antanut mitään, vaan sanoi, että minulla ei ole yksityisiä varoja hyväntekeväisyy-

teen, kääntykää sosiaalilautakunnan puoleen. Sodan aikana Serafim oli työssä Lapinniemiellä, mutta sodan jälkeen hän joutui pois.

Tohtori **Denisov**, joka Hämeenpuisto 35:ssä harrasti monet vuodet lääkärimatkaa, oli 14-vuotiaana pyrkinyt 30-luvulla erään firman juoksupojaksi ja hänet oli 15 pojan joukosta valittu tähän toimeen. Sitten firman johtaja rupesi ottamaan ylös henkilötietoja ja sukunimen kuultuaan hän tokaisi: "Ai, että ryssä, heti ulos täältä". Sellainen oli aika.

Serafim tunsii hyvin **Anna Virubovan** Viipurista, saman henkilön, josta on hiljattain ilmestynyt kirja, joka kertoo Nikolai II:n perhe-elämästä. Anna oli aina voimiansa mukaan tukenut eno Serafimia, kun hän poikkasi hänen luonaan.

Serafim tykkäsi Kerenskistä, koska oli Pietarissa läpäissyt pappisseminaarin pääsyttutkinnon hänen pääministerikautenaan 1917. Eno Serafim toivoi aina, että Venäjälle tulisi uusi, hyvä johtaja, joka olisi Kerenskin kaltainen. Jos hän olisi elänyt Gorbatsovin aikaan, hän olisi varmasti hänet hyväksynyt.

Sodan jälkeen alkoi helpottaa

Meidän Verikovien perhe paini jatkuvien asunto-, työpaikka-, koulutus-, ihmishuhtuhde- ja identiteettiongelmien kanssa. Vasta sodan jälkeen rupesi päivä vähän paistamaan. Kun Venäjä voitti sodan, meitäkin ruvettiin ottamaan huomioon paremmin. Työtäkin alkoi löytyä, ainakin Helsingissä. Työtä tarjottiin satamasta, postista, ravintolan tiskipuolelta tai muuta tylsää ja vähän arvostettua, mutta kuitenkin työtä ja tämän kautta jonkinlaista ihmisarvoa.

Sodan aikana enoni Jakob, Arkadij ja Antonij olivat rintamalla, toimien pääasiassa sotavankien tulkkeina. Tämä oli perheelle äärettömän vaikeata mones-takin syystä. Pappa oli asian ratkaissut ja sanonut, että koska me olemme Suomen kansalaisia, niin on pakko mennä so-taan, mutta hän kehotti ampumaan ilmaan, pappismies kun oli.

Kun me Vatialan Prantsunmäelle muu-timme juuri sodan alla, oli pappa jo 70-vuotias, eikä enää jaksanut uutta, isompaa asuntoa hankkia, tyytyi vain olemassaolevaan. Pienenävä perhe muutti osittain Helsinkiin, osittain muualle, vanhemmat kuolivat ja lopuksi paikalla oli vain äitini Taisia, täti Faina

ja eno Serafim. He muuttivat Tampereen Irjalaan, Ali-Huikkaantielle 1975, jossa viiden vuoden päästä kuoli äitini Taisia ja eno Serafim. Faina-täti siir-rettiin Helsingin venäläiseen vanhainko-ttiin 1981, jossa hän viisi vuotta myö-hemmin kuoli.

Alkuperäisestä perheestä on jäljellä enää kolme henkilöä, täti Nadja ja enot Arkadij ja Antonij, jotka asuvat Helsingissä. Serkkuni **Mirjam Sinimaa** asuu myös Helsingissä, vain minä olen jäänyt Tampereelle, samoin kuin viisi tytärtäni, joista neljällä on jo omat perheet lapsineen.